

DATOS IDENTIFICATIVOS

Educación: Pedagogía social

Materia	Educación: Pedagogía social			
Código	O05G130V01205			
Titulación	Grao en Educación Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Nogueiras Mascareñas, Luís Miguel			
Profesorado	Nogueiras Mascareñas, Luís Miguel			
Correo-e	miguel.mascareshas@edu.xunta.es			
Web				

Descrición xeral	<p>Consideramos esta materia como imprescindible no plan de estudos do Grao de Educación Social. A Pedagogía Social no marco do plan de estudos desta titulación achega aos estudantes ao coñecemento da realidade educativa e dos procesos de intervención socioeducativa. Neste sentido, proporciona elementos para comprender a interrelación entre os diferentes campos de intervención na realidade social e as implicacións educativas da problemática social. A materia "Educación. Pedagogía Social" figura como materia troncal no novo Plan de estudos da titulación de Grao en Educación Social da Universidade de Vigo. A incorporación da perspectiva pedagóxica á acción social e a acción-intervención socioeducativa dos educadores sociais comeza a xeneralizarse xa a partires da última década do século pasado como consecuencia da extensión cualitativa dos fenómenos educativos. Neste sentido, a educación deixa de ser competencia exclusiva do sistema escolar formal para situarse na perspectiva da sociedade educadora (Husèn,1982), donde acadan gran relevancia e notoriedade outros sistemas educativos (non formal e informal) que irrumpen con gran forza no sistema educativo formal, o reforzan e complementan (Coombs e Ahmed, 1974).</p> <p>O seu obxectivo é a promoción do desenvolvemento humano e da calidade de vida dos nenos e nenas, xoves e doutros colectivos en situación de risco ou problemática social; posibilitando a súa integración (ou reinserción) plena na sociedade. Así pois, a materia "Educación. Pedagogía Social" adecúase por completo ao perfil profesional e académico da titulación; pretendendo non só introducir os conceptos básicos da asignatura senón achegar ao alumnado aos principais ámbitos de intervención socioeducativa.</p>
------------------	---

Competencias de titulación

Código	
A1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
A4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
A6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
A8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
A10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
A18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
A20	Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas
A22	Estar comprometido coa calidade de actuación e moverse de acordo cos principios deontolóxicos do/a educador/a social
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Planificación e organización

B3 Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega

B19 Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa.	A1
Relacionar os coñecementos pedagóxico-sociais procedentes de diversas fontes, entre si, e coa práctica socioeducativa.	A4
Coñecer, de forma introdutoria, os distintos ámbitos de intervención pedagóxico-social, así como as distintas institucións implicadas nela.	A6
Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...).	A8
Desenvolver novas actitudes e valores encamiñados a unha intervención pedagóxico-social comprometida cos grupos sociais en situación de marxinación e coa realidade sociocultural galega.	A10
Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía.	A18
Ter capacidade para relacionar a formación coa profesionalización.	A20
Estar comprometido coa calidade de actuación e moverse de acordo cos principios deontolóxicos do/a educador/a social.	A22
Capacidade de análise e síntese.	B1
Planificación e organización.	B2
Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, ás linguas cooficiais na comunidade galega.	B3
Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional.	B19

Contidos

Tema	
Tema 1. Educación Social e Pedagogía Social. Conceptos básicos.	1.1. Educación: concepto e tipos. 1.2. Socialización. 1.3. Pedagogía social. 1.4. Educación social.
Tema 2. A Pedagogía Social como referente científico da Educación Social.	2.1. Construcción histórica 2.2. Construcción científica
Tema 3. A contribución de autores e correntes contemporáneas á configuración da realidade educativo-social.	3.1. Paradigma tecnolóxico. 3.2. Paradigma hermenéutico. 3.3. Paradigma crítico.
Tema 4. Ámbitos de intervención socioeducativa.	4.1. Ámbitos específicos. 4.2. Ámbitos non específicos.
Tema 5. Políticas culturais e sociais das administracións públicas.	5.1. Administración estatal. 5.2. Administración autonómica. 5.3. Administración provincial. 5.4. Administración local. 5.5. Cidade educadora.
Tema 6. Formación e profesionalización do educador/a social.	6.1. Características da formación do/a educador/a social. 6.2. Funcións e capacidades do/a educador/a social. 6.3. Problemas da profesión de educador/a social.
Tema 7. Experiencias socioeducativas nos diferentes ámbitos de actuación da Pedagogía Social.	7.1. Educación especializada: centros de menores, cárceres, centros de desintoxicación,... 7.2. Educación de adultos: concellos, asociacións, escolas... 7.3. Animación sociocultural: concellos, asociacións, escolas de tempo libre,... 7.4. Educación e animación sociolaboral
Tema 8. Realidade e perspectivas da investigación en Pedagogía Social.	8.1. A Sociedade Iberoamericana de Pedagogía Social (SIPS): congresos, seminarios, publicacións.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Traballos de aula	6	6	12
Traballos tutelados	0	25	25
Saídas de estudo/prácticas de campo	6	8	14

Presentacións/exposicións	3	6	9
Obradoiros	9	14	23
Titoría en grupo	8	12	20
Sesión maxistral	11	17	28
Probas de tipo test	2	15	17

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado (detección de coñecementos previos, motivacións...), así como a presentar a materia.
Traballos de aula	Exercicios ou proxectos que os/as estudantes desenvolven na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do estudante.
Traballos tutelados	Os/as estudantes, en grupo, elaboran un documento e/ou investigación sobre a temática da materia. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, etc.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas a eventos, centros de investigación, empresas, institucións, etc., de interese académico-profesional para o/a alumno/a.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dos resultados do traballo tutelado. Levarase a cabo en grupo.
Obradoiros	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte da profesora ás actividades individuais e/ou de grupo que desenvolven os estudantes.
Titoría en grupo	Entrevistas que o/a alumno/a mantén co profesor da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	- As sesións maxistras, a realización dos traballos de aula e a realización dos obradoiros, reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula, durante a presentación do tema, traballo a desenvolver, ou a realización dos obradoiros, como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de titorías grupais na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho da profesora, no horario de titorías.
Traballos tutelados	- As sesións maxistras, a realización dos traballos de aula e a realización dos obradoiros, reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula, durante a presentación do tema, traballo a desenvolver, ou a realización dos obradoiros, como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de titorías grupais na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho da profesora, no horario de titorías.
Traballos de aula	- As sesións maxistras, a realización dos traballos de aula e a realización dos obradoiros, reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula, durante a presentación do tema, traballo a desenvolver, ou a realización dos obradoiros, como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de titorías grupais na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho da profesora, no horario de titorías.
Presentacións/exposicións	- As sesións maxistras, a realización dos traballos de aula e a realización dos obradoiros, reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula, durante a presentación do tema, traballo a desenvolver, ou a realización dos obradoiros, como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de titorías grupais na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho da profesora, no horario de titorías.

Obradoiros - As sesións maxistras, a realización dos traballos de aula e a realización dos obradoiros, reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula, durante a presentación do tema, traballo a desenvolver, ou a realización dos obradoiros, como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de titorías grupais na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho da profesora, no horario de titorías.

Probas	Descrición
Probas de tipo test	- As sesións maxistras, a realización dos traballos de aula e a realización dos obradoiros, reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula, durante a presentación do tema, traballo a desenvolver, ou a realización dos obradoiros, como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de titorías grupais na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho da profesora, no horario de titorías.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	As experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación na aula.	10
Traballos tutelados	Os/as estudantes presentan o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia e/ou investigación. Levarase a cabo en grupo, de forma escrita. Ademais, tamén se valorará a exposición que se faga do traballo na aula.	20
Obradoiros	Elaboración dun documento (memoria) por parte do/a alumno/a no que se reflicten as características do traballo levado a cabo. Os/as alumnos/as deben describir as tarefas e procedementos desenvolvidos, mostrar os resultados obtidos ou observacións realizadas, así como a súa valoración persoal. Valorarase conxuntamente coa súa participación nos mesmos e nas saídas de campo.	20
Probas de tipo test	Realizarase unha proba para a avaliación das competencias adquiridas que inclúe preguntas pechadas con tres alternativas de resposta. Os/as alumnos/as seleccionarán unha resposta entre as posibilidades. As respostas erradas puntuarán negativamente (2 mal restarán 1 ben).	50

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar a materia é necesario ter superado o exame de final do cuadrimestre.

De non ter superado a materia as competencias non adquiridas serán avaliadas de novo na convocatoria de xullo.

Alumnado non presencial: deberá falar co profesor ao principio do curso, para acordar un plan de traballo específico. Segundo a normativa vixente, e con independencia da súa asistencia ou non ás clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

Segunda convocatoria: o alumnado que aprobe algunhas das partes ou probas da materia, conservaráselle a cualificación ata a segunda convocatoria (xullo). As probas non aprobadas serán avaliadas na mesma convocatoria.

Calendario de exames:

Primeira convocatoria: 14 de maio de 2015 ás 16.00 horas. Revisión: 9 de xuño.

Convocatoria de xullo: 8 de xullo de 2015 ás 16.00 horas. Revisión do exame: 16 de xullo de 2015.

Horario de titorías:

Primeiro cuadrimestre: mércores, 15.30 a 19.30 horas.

Segundo cuadrimestre; mércores, 15.30 a 19.30 horas.

Bibliografía. Fontes de información

Básica.

RIERA, J. (1998). *Concepto, formación y profesionalización de: el educador social, el trabajador social y el pedagogo social*. Valencia: Nau Llibres.

Complementaria.

- ETXEBERRIA, F. (coord.) (1989). *Pedagogía social y educación no escolar*. Universidad del País Vasco.
- PEREZ SERRANO, G. (1990). *Investigación-acción: aplicaciones al campo social y educativo*. Madrid: Dykinson.
- ALFIERI, F. La ciudad pensante. *Cuadernos de Pedagogía*, 84.
- ARMENGOL, C. (1993). *L'educador social y la seva formation*. Barcelona: Claret.
- BASSAND, M. (1992). *Cultura y regiones en Europa*. Barcelona: Oikos-Tau / Diputación de Barcelona.
- BUENO ABAD, J.R. (1991). *Hacia un modelo de Servicios Sociales de Acción Comunitaria*. Madrid: Popular.
- CARIDE, J. A. (coord.). (2000). *Educación Social y Políticas Culturales*. Santiago: Universidad.
- CASTELLS, M. e outros (1994). *Nuevas perspectivas críticas en Educación*. Barcelona: Paidós.
- CID, X. M. e PERES, A. (Eds.) (2007). *Educación social, animación sociocultural y desarrollo comunitario*. Ourense: Universidade de Vigo - Facultade de Ciencias da Educación; Universidade de Trás-os-Montes e Alto Douro; Sociedad Iberoamericana de Pedagogía Social.
- COSTA, A. (1994). *Informe da situación e estado do sistema educativo en Galicia*. Xunta de Galicia.
- ESCOTET, M. A. e ALBORNOZ, O. (Eds.) (1989). *Educación y desarrollo desde la perspectiva sociológica*. Barcelona: NIP.
- FERMOSO, P. (1994). *Pedagogía Social*. Barcelona: Herder.
- FEAPES (1998). *I Congreso Estatal del Educador Social*. Barcelona: Biblaria.
- FREIRE, P. (1979). *Educación y acción cultural*. Madrid: Zero/Zyx.
- GARCÍA MOLINA, J. (Coord.) (2003). *De nuevo, la educación social*. Madrid: Dykinson.
- GIL VILLA, F. (1994). *Teoría sociológica de la educación*. Salamanca: Amarú.
- IFAPLAN (1987). *Nuevos temas y lugares educativos*. Madrid: Popular.
- LOPEZ HERRERIAS, J. A. e VALERO, F. (1995). *Como hacer proyectos pedagógicos participativos*. Manresa: Angle.
- LOPEZ HERRERIAS, J. A. (Coord.) (1996). *El educador social: líneas de formación y de actuación*. Madrid: Guillermo Mirecki.
- MACEDA, P. (1994). *La educación ante los grandes cambios culturales*. Madrid: Euroliceo.
- MARCHIONI, M. (1987). *Planificación social y organización de la comunidad*. Madrid: Popular.
- MEC (1990). *Reforma de las enseñanzas universitarias: Educación Social*.
- MORAL VICO, A. del (1991). El desarrollo comunitario en la obra de los teóricos más representativos. *Teoría de la educación*, 3, 149-161.
- NOGUEIRAS, M. (1996). *Teoría y práctica del desarrollo comunitario*. Madrid: Narcea.
- OREFICE, P. (1989). *Educación y territorio*. Inédito. Material multicopiado dos Cursos de Verán 1989 da Universidade de Santiago.
- ORTEGA, J. (1999). *Pedagogía Social Especializada*. Barcelona: Ariel.
- Panel (1993). *Monográfico: Congreso Regional sobre Educación Social (num. 13-14 da revista da Escuela Universitaria de Magisterio de Burgos)*.
- PÉREZ ENRÍQUEZ, M. E. (2007). La intervención socio-educativa con las personas mayores, un factor de desarrollo comunitario en el medio rural. En, CID, X. M. e PERES, A. (Eds.). *Educación social, animación sociocultural y desarrollo comunitario*. Vol. II. Ourense: Universidade de Vigo - Facultade de Ciencias da Educación; Universidade de Trás-os-Montes e Alto Douro; Sociedad Iberoamericana de Pedagogía Social, pp. 1099 - 1106.
- PÉREZ SERRANO, G. (2003). *Pedagogía Social y Educación Social. Construcción científica e intervención práctica*. Madrid: Narcea.
- PETRUS, A. (2004). Educación social y educación escolar. *Pedagogía Social Revista Interuniversitaria*, 11, 87-110.

- QUINTANA, J. M. (1980). *Sociología de la Educación*. Barcelona: Ed. Hispano Europea.
- REQUEJO, A. (1989). Educación e territorio. En VARIOS (1989). *Educación e sociedade en Ourense*. A Coruña: Edicións do Castro.
- RODRIGUEZ-ABELLA, X. M. e OJEA, R. (1991). Entrevista. Fiorenzo Alfieri: preparar para a vida dende a vida, *Revista Galega de Educación*, 12, 79-84.
- SÁEZ, J. (1988). El debate teoría-praxis en las ciencias de la educación y su repercusión en Pedagogía social, *Revista de Pedagogía Social*, 3, 9-47.
- SÁEZ, J. (1997). *Transformando los contextos sociales. La educación a favor de la democracia*. Murcia: DM.
- SÁEZ, J. (2005). La profesionalización de los educadores sociales. Construcción de un modelo teórico para su estudio. *Revista de Educación*, 336, 129-139.
- SARRAMONA, J. (1985). *¿Qué es la pedagogía?* Barcelona: CEAC
- VARA, A. (1985). *Sociedad y educación. Textos sobre la realidad educativa*. Santiago: Tórculo.
- VARIOS (1988). *Una educación para el desarrollo. La animación sociocultural*. Madrid: Fundación Banco Exterior.
- VARIOS (1990). *Mapa cultural de Galicia*. 3 tomos. Santiago: Xunta de Galicia.
- Cuadernos de Pedagogía.
  - Revista Tempos Novos.
  - Revista Galega do Ensino.
  - _____

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas/O05G130V01303
 Educación de persoas adultas/O05G130V01401
 Educación para o lecer e o tempo libre/O05G130V01402
 Educación social no sistema educativo/O05G130V01304
 Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404
 Intervención socioeducativa para a inclusión social/O05G130V01405

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Educación: Educación permanente/O05G130V01203
 Educación: Historia da educación social/O05G130V01204

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Teorías e institucións educativas/O05G130V01103